

ORIGINAL RESEARCH PAPER

The comparison of command teaching style with reciprocal teaching style on the performance and learning of basketball shoot based on Gentile's Model

S.A. Goharrokhi¹, A.R. Saberi Kakhki^{2,*}, M. Sohrabi², M. Jabbari Noughabi³

¹ PhD student of Motor Behavior, Department of Motor Behavior, Faculty of Sport Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

² Department of Motor Behavior, Faculty of Sport Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

³ Department of Statistics, Faculty of Math Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

ABSTRACT

Submitted: 11 June 2018
Reviewed: 16 July 2018
Revised: 23 September 2018
Accepted: 29 October 2018

KEYWORDS:

Teaching
Learning
Gentile
Basketball
Performance

* Corresponding author

askakhki@um.ac.ir

Background and Objectives: Specialists in education divide teaching methods into two main categories: traditional methods and active teaching methods. In traditional methods, the teacher is versatile and students are passive and accepting, and one-way teaching is done by the teacher. Active teaching method refers to methods in which students play an active role in the teaching process and gain experience using teacher guidance and learning has a two-way flow. Teaching methods seem to be on a spectrum, ranging from teacher-centered to student-centered. The command method is a teacher-centered method. In this way, expectations and goals are clear to students and are more suitable for use in large classrooms. Different teaching styles are used by the trainers, but there is not any theoretical agreement on the style that will have the most productivity. Therefore, the purpose of this study was to compare the effect of command and reciprocal teaching styles on the performance and learning of basketball throw with emphasize to Gentile Model.

Methods: This is a quasi-experimental study conducted in pre-test and post-test phases. Participants included 43 volunteer teenage girls who were selected by available sampling. The participants were randomly divided into three groups: command, reciprocal and control. Participants practiced basketball free throws in accordance with the Gentile's model and their performance was measured in four steps including pre-test, immediate retention and delay retentions. For analysis of data, mixed ANOVA with repeated measures and Bonferroni tests were used.

Findings: Both command and reciprocal styles had a significant effect on participants' performance ($P \leq 0.05$). However, there was no significant difference between these styles ($P \geq 0.05$). Based on the results, it can be said that both styles can have a positive effect on the training process and improve this skill.

Conclusion: The general results of the present study indicate that there is no significant difference between the two teaching methods in teaching and learning a basketball fixed shot, which means that both command and two-way methods can have positive effects on the teaching process. Although some researchers today have paid more attention to active teaching methods and emphasized it more, but the results of the present study showed that command teaching method causes the same progress in the learner that students in both teaching methods are likely to have related benefits. These methods have been used, some of which were mentioned in the discussion, and no significant difference was observed between the two teaching methods. Therefore, it is suggested that researchers manipulate other constraints in their research to clarify the hidden angles of the effectiveness of teaching methods.

NUMBER OF REFERENCES

25

NUMBER OF FIGURES

0

NUMBER OF TABLES

3

مقاله پژوهشی

مقایسه روش‌های تدریس دستوری و دوسویه بر عملکرد و یادگیری شوت ثابت بسکتبال با تکیه بر مدل جنتایل

سهیلا گوهررخی^۱، علیرضا صابری کاخکی^{۲*}، مهدی سهرابی^۳، مهدی جباری نوقابی^۳^۱ دانشجوی دکتری رفتار حرکتی، گروه رفتار حرکتی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران
^۲ گروه رفتار حرکتی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران
^۳ گروه آمار، دانشکده علوم ریاضی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

چکیده

پیشینه و اهداف: متخصصان تعلیم و تربیت روش‌های تدریس را به دو دسته اصلی روش سنتی و روش‌های فعال تدریس تقسیم می‌کنند. در روش‌های سنتی معلم همه کاره است و دانش‌آموزان حالتی منفعل و پذیرنده دارند و یادگیری یک طرفه و یک سویه از جانب معلم صورت می‌گیرد. روش فعال تدریس به روش‌هایی اطلاق می‌گردد که در آنها شاگردان در جریان آموزش نقش فعالی بر عهده دارند و با استفاده از راهنمایی معلم به کسب تجربه می‌پردازند و یادگیری جریانی دوسویه دارد. چنین بنظر می‌رسد که روش‌های تدریس بر روی یک طیف قرار دارند و از حالت معلم محور تا حالت شاگرد محور امتداد می‌یابد. روش دستوری یا فرماندهی یک شیوه معلم محور است. در این روش انتظارات و اهداف برای شاگردان روشن است و در کلاس‌های بزرگ کاربرد مناسب تری دارد. روش‌های تدریس متفاوتی برای فراگیران مورد استفاده قرار می‌گیرد، اما توافق نظری در این خصوص که کدام روش بهره‌وری بیشتری دارد، صورت نگرفته است. لذا هدف از مطالعه حاضر مقایسه اثر روش‌های تدریس دستوری و دوسویه بر عملکرد و یادگیری شوت ثابت بسکتبال با تکیه بر مدل جنتایل می‌باشد.

روش‌ها: پژوهش حاضر از نوع نیمه تجربی بود که به صورت پیش‌آزمون و پس‌آزمون انجام شد. شرکت‌کنندگان شامل ۴۳ دختر نوجوان داوطلب بودند که به صورت نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. افراد به صورت تصادفی به سه گروه روش تدریس دستوری، دوسویه و کنترل تقسیم شدند. شرکت‌کنندگان تکلیف پرتاب آزاد بسکتبال را مطابق با مدل جنتایل تمرین کردند و عملکرد آنها طی چهار مرحله پیش‌آزمون، یادداری فوری و یادداری‌های با تاخیر اندازه‌گیری شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل واریانس مرکب با اندازه‌های تکراری و آزمون تعقیبی بونفرونی استفاده گردید.

یافته‌ها: هر دو روش دستوری و دو سویه بر عملکرد شرکت‌کنندگان تاثیر معنی‌داری داشت ($P \leq 0.05$)، اما تفاوت معنی‌داری بین دو شیوه دستوری و دوسویه دیده نشد ($P \leq 0.05$). نتایج کلی تحقیق بیانگر این است که در فرایند یادگیری این مهارت، هر دو روش می‌تواند اثرات مثبتی بر آموزش مهارت داشته و موجب پیشرفت مهارت گردد.

نتیجه‌گیری: نتایج کلی تحقیق حاضر بیانگر این نکته می‌باشد که در آموزش و یادگیری شوت ثابت بسکتبال بین دو روش تدریس تفاوت معنی‌داری وجود نداشته است، بدین معنا که هر دو روش دستوری و دو سویه می‌تواند اثرات مثبتی بر روند آموزش داشته باشند. اگرچه امروزه برخی محققین روش‌های فعال تدریس را مورد توجه قرار داده‌اند و تاکید بیشتری بر آن دارند ولی نتایج پژوهش حاضر نشان داد که روش تدریس دستوری نیز به همان میزان موجب پیشرفت در یادگیرنده می‌شود که احتمالاً دانش‌آموزان در هر دو روش تدریس از مزایای مربوط به این روش‌ها که به برخی از آنها در بحث اشاره شد استفاده کرده‌اند و تفاوت معنی‌داری در روش تدریس مشاهده نشد. بنابراین پیشنهاد می‌شود محققین در پژوهش‌های خود سایر قیود را نیز دستکاری نمایند تا زوایای پنهان اثربخشی روش‌های تدریس روشن‌تر گردد.

دریافت: ۲۱ خرداد ۱۳۹۷
داوری: ۲۵ تیر ۱۳۹۷
اصلاح: ۰۱ آبان ۱۳۹۷
پذیرش: ۰۷ آبان ۱۳۹۷

واژگان کلیدی:

تدریس
یادگیری
بسکتبال
جنتایل
عملکرد

*نویسنده مسئول

askakhki@um.ac.ir

مقدمه

تاثیر آشکاری در روند یادگیری دارند شامل: آمادگی، انگیزه و هدف، تجارب گذشته، موقعیت و محیط یادگیری، رابطه جز و کل، تمرین و تکرار و روش تدریس است [۲]. هر روش آموزشی و تدریس دارای معیارها و شرایط خاصی است. تأیید شده است که یک روش مطلوب، باید با پایه‌های بیولوژیکی و روانی رفتار انسان هماهنگی داشته باشد و با روش‌های معتبر کسب دانش، اصول و ایده‌آل‌های انسانی همدم و سازگار باشد [۳].

بحث روش‌های یاددهی یادگیری و تدریس معلمان در کلاس‌های درس، یکی از مباحث اساسی و اصولی در حوزه تعلیم و تربیت است که توجه بسیاری از متخصصان تعلیم و تربیت، برنامه‌ریزی درسی و روانشناسی تربیتی را به خود جلب کرده است [۱]. یادگیری فرآیندی است که در آن عوامل و متغیرهای بسیاری در حال تعامل هستند که نوع و شدت تعامل، تغییرات گوناگونی را به دنبال می‌آورد. برخی از این عوامل که

سال ۱۹۸۷ جنتایل یک مدل دو مرحله ای برای یادگیری مهارت‌های حرکتی پیشنهاد داد و آن را با تکیه بر دیدگاه اهداف نوآموز توسعه داد. بر مبنای مدل جنتایل دستورالعمل‌های اولیه ارائه شده در مرحله اکتساب، درک اینکه چه انجام شود تا یک ایده عمومی از الگوی حرکتی لازم شکل بگیرد را ممکن می‌سازد [۱۰].

مدل طبقه بندی جنتایل بر دو بعد مهم استوار است. اولین بعد طبقه بندی جنتایل با بافت محیطی ارتباط دارد که مهارت در آن اجرا می‌شود. دو ویژگی بافت در این بعد دخالت دارد. اولین ویژگی محیطی شرایط تنظیم کننده است. شرایط تنظیم کننده، ویژگی هایی از بافت محیطی است که خصوصیات حرکت را کنترل می‌کنند؛ یعنی برای کسب موفقیت حرکات شخص باید با این خصوصیات محیطی تطابق یابد؛ به عنوان مثال سطحی که شخص بر روی آن راه می‌رود، حرکات فردی را که برای راه رفتن از آن سطح استفاده می‌کند تحت تاثیر قرار می‌دهد. دومین ویژگی محیطی در این طبقه بندی، تغییر بین کوششی است به این مفهوم که شرایط تنظیم کننده اجرا، از یک اجرا تا اجرای دیگر ممکن است یکسان یا متفاوت باشد. این طبقه بندی، اساس بسیار خوبی را برای فهمیدن نیازهای اجرا کننده به انواع مهارت‌های حرکتی می‌باشد [۱۱].

به نظر می‌رسد این طبقه بندی، وسیله خوبی برای اطلاع یافتن از ویژگی های مهارتی است که باعث ایجاد مهارت‌های متفاوت از مهارت‌های دیگر می‌شود و چون اجرا در انتهای این مهارت‌ها در یک محیطی غیر قابل پیش بینی و با تغییر ماهیتی آنها اجرا می‌شود، فرض بر این است که شرایط تنظیمی متفاوت و در نتیجه پاسخ های متفاوتی را تجربه کرده و در نتیجه پاسخ های متفاوت، متنوع و مرتبط با نیازهای متغیرش را خواهد داد که وابسته به مراحل مختلف مدل جنتایل خواهد بود. مدل جنتایل همچنین می‌تواند در شرایط مختلف، راهنمای خوبی برای تعیین برنامه های عادی تمرین یا آموزش باشد [۱۱].

اما آنچه که کمتر به آن پرداخته شده کاربرد این مدل در روش‌های مختلف تدریس است. زیرا به نظر می‌رسد استفاده از روشهای تدریس متفاوت بر مبنای این مدل می‌تواند به غنای نظری تفاوت‌های این روش‌های تدریس بیفزاید. موضوعی که می‌تواند به لحاظ کاربردی به عنوان راهنمایی برای مربیان در طراحی برنامه های آموزشی و تمرینی ارائه گردد. چرا که یکی از دغدغه های اصلی مربیان سازماندهی تمریناتی است که باید در یک جلسه توسط فراگیران انجام پذیرد. حسین پور طی تحقیقی هدف بررسی میزان آشنایی معلمان با روش‌های فعال تدریس نتیجه گرفت دبیرانی آشنایی بیشتری از روش های فعال تدریس دارند، بیشتر در زمینه تدریس خود از آنها استفاده می‌کنند و دانش‌آموزان از یادگیری بالاتری برخوردارند. بنابراین آشنا ساختن معلمان با روش های نوین تدریس امری لازم و ضروری است و با اطمینان می‌توان گفت ضمانت اجرایی هرگونه اصلاح و پیشرفت در وضع یادگیری، به نحوه کار و عمل معلمان وابسته است [۵].

اگر همه امکانات در اختیار معلمان قرار داده شود، اما فاقد بینش و بصیرت لازم در باب مبانی، اصول و روش های مترقی آموزشی باشند، پیشرفت مورد انتظار در امر تربیت دانش‌آموزان کشور را نمی‌توان تضمین نمود.

متخصصان تعلیم و تربیت روش های تدریس را به دو دسته اصلی روش سنتی و روش های فعال تدریس تقسیم می‌کنند. در روش‌های سنتی معلم همه کاره است و دانش‌آموزان حالتی منفعل و پذیرنده دارند و یادگیری یک طرفه و یک سویه از جانب معلم صورت می‌گیرد. روش فعال تدریس به روش‌هایی اطلاق می‌گردد که در آنها شاگردان در جریان آموزش نقش فعالی بر عهده دارند و با استفاده از راهنمایی معلم به کسب تجربه می‌پردازند و یادگیری جریانی دوسویه دارد [۴،۵]. چنین بنظر می‌رسد که روش‌های تدریس بر روی یک طیف قرار دارند و از حالت معلم محور تا حالت شاگرد محور امتداد می‌یابد. روش دستوری یا فرماندهی یک شیوه معلم محور است. در این روش انتظارات و اهداف برای شاگردان روشن است و در کلاس های بزرگ کاربرد مناسب تری دارد.

هر چند روش دستوری برای نیل به اهداف در زمان کوتاه مفید است، اما تفاوت‌های فردی در نظر گرفته نمی‌شود و پاسخ نهایی، فقط مهارت مورد نظر معلم است. این روش برای معلم آسان است و وقت کمتری می‌گیرد و حرکات خلاق و ابتکاری تحریک نمی‌شود. معلمین متخصص تمایل کمتری به استفاده از این روش دارند [۴]. در مقابل روش دستوری روش شاگرد محور و غیر مستقیم وجود دارد، در این روش یک چالش یا مسئله حرکتی به راه حل های مختلفی نیاز دارد، معلم در این روش یادگیرنده را در موقعیت ابهام و چالش قرار می‌دهد. این روش پویا به فضا، زمان و وسایل کافی نیاز دارد و روش خوبی برای تثبیت یادگیری و اجرای پاسخ های متنوع در بازی، تمرین یا مسابقه است [۶]. عده ای از محققین معتقدند با توجه به امکانات موجود در مدارس و تعداد دانش‌آموزان استفاده از روش دستوری می‌تواند مزایای بیشتری را برای دانش‌آموزان فراهم نماید [۸،۷]. اما نظریه های موجود و یافته های تحقیقات انجام شده امروزی، گواه این مطلب است که دانش‌آموزانی که با فرایند یاد دهی-یادگیری فعال آموزش دیده اند، نسبت به سایر دانش‌آموزان پیشرفت تحصیلی بهتری دارند [۵]. مسئله شیوه یادگیری نه تنها در حوزه های درسی و آموزشی، بلکه در سایر حوزه‌ها از جمله علوم ورزشی و یادگیری مهارت‌های حرکتی جایگاه ویژه دارد. پژوهشگران علوم ورزشی همواره در تلاشند تا با معرفی روش‌های جدید علمی، توانایی معلمان و مربیان را در آموزش مهارت‌های حرکتی افزایش دهند. در چند سال اخیر تاثیر فرآیندهای شناختی بر یادگیری مهارت‌های حرکتی مورد توجه محققان حوزه تربیت بدنی قرار گرفته است [۹].

بر این اساس یکی از عواملی که یادگیری مهارت‌های حرکتی را تحت تاثیر قرار می‌دهد، روش تدریس فعال و دو سویه است که می‌تواند در یادگیری مهارت‌های حرکتی موثر واقع شود. در تعریف مفهومی از روش تدریس دوسویه فرایند یادگیری در زمان انجام دادن فعالیت دانش‌آموزان، فرایندی خودگردان، خودفرمان، خود نظم جو و خود رهبر است و مربی بیشتر در نقش تسهیل کننده و ایجاد کننده فرصت‌های مناسب برای یادگیری ظاهر شده و سازگاری بیشتری می‌تواند ایجاد کند. در این روش، یادگیری به صورت کامل در جریان فرایند آموزشی اتفاق می‌افتد و از ثبات و پایداری بیشتری برخوردار است [۴،۵]. در

تشویق می شوند تا از یکدیگر یاد گرفته و به هم بازخورد دهند. گروه کنترل هیچ سبک تمرینی مهارتی دریافت نکرده و تنها در پیش آزمون و پس آزمون شرکت کردند. پس از مرحله پیش آزمون (شامل ۱۵ کوشش) پروتکل های تمرینی در تمامی گروه ها در طی مرحله اکتساب (چهار جلسه) که به صورت انجام مهارت در چهار دسته ۱۵ کوششی بود، انجام شد.

در این مرحله هر شرکت کننده با توجه به پروتکل تمرینی مبتنی بر مدل جنتایل در هر کدام از طبقه ها ۱۰ کوشش انجام داد و در پایان هر طبقه، پنج کوشش جهت آزمون اکتساب اجرا شد [۲]. در پایان مرحله اکتساب، مراحل یادداری طی سه نوبت (بلافاصله پس از پایان جلسه چهارم، ۷۲ ساعت و دو هفته بعد) مشابه با مرحله پیش آزمون انجام شد. به منظور تحلیل داده‌ها ابتدا از طریق آزمون شاپیرو-ویلک از طبیعی بودن توزیع داده‌ها اطمینان حاصل شد. برای تجزیه تحلیل داده‌ها از آزمون تحلیل واریانس مرکب با اندازه‌گیری تکراری و آزمون تعقیبی بونفرونی استفاده شد. برای تجزیه تحلیل داده‌ها سطح معنی داری $P \leq 0.05$ در نظر گرفته شد.

نتایج و بحث

میانگین، تعداد و انحراف استاندارد مربوط به مشخصات جمعیت شناختی شرکت کنندگان (وزن، قد، سن) در جدول ۱ آورده شده است. در ابتدا جهت بررسی اثرات تمرین در هر گروه از آزمون تحلیل واریانس مرکب با اندازه‌گیری تکراری استفاده شد. نتایج مقایسه های درون گروهی در جدول ۲ ارائه شده است. نتایج آزمون تحلیل واریانس مرکب با اندازه‌گیری تکراری اثر زمان، اثر گروه و همچنین تعامل زمان و گروه را معنی دار نشان داد؛ بنابراین از آزمون تعقیبی بونفرونی برای تعیین محل معنی داری بین گروه‌ها در هر مرحله استفاده شد. نتایج آزمون بونفرونی نشان داد که در مرحله بلافاصله پس از پایان جلسه چهارم، ۷۲ ساعت و دو هفته بعد تنها بین گروه کنترل با دو گروه دوسویه و دستوری تفاوت معنی داری وجود دارد ($P \leq 0.05$).

در فرایند آموزش، یادگیری از طریق تدریس صورت می‌گیرد. تدریس عبارت است از تعامل یا رفتار متقابل معلم و یادگیرنده بر اساس طرح منظم و هدف دار معلم برای ایجاد تغییر رفتار یادگیرنده، بنابراین معلم و روش‌های تدریس وی یکی از ارکان اصلی است که رسالت آموزش را بر دوش می‌کشد [۵، ۱۲]. محققین حوزه رفتار حرکتی سال‌هاست به دنبال روش‌های تدریس و تمرینی هستند که شرایط یادگیری حرکتی را به حد بهینه نزدیک کنند و درباره اهمیت روش های تمرینی به عنوان صرفه جویی در زمان اتفاق نظر دارند، به این صورت که در شرایط مختلف زمان هایی فرا می رسد که برای رساندن ورزشکار به مراحل بالاترین حد کیفیت مهارت، سریع ترین زمان مد نظر است و در این شرایط است که توجه به نوع روش تمرینی برای مربیان و معلمان خیلی مهم جلوه می کند و اگر از این موقعیت به بهترین نحو استفاده شود، بیشترین بهره وری را خواهد داشت [۱، ۱۳].

در تحقیق حاضر به بررسی دو روش تدریس دستوری و دوسویه با تکیه

از طرف دیگر نیز می توان گفت معلمان و مربیان میخواهند بدانند، در یک جلسه، مهارتهای مختلف را چگونه و با چه نظمی تمرین دهند تا به یادگیری مطلوب و بیشینه دست یابند. با توجه به این مسائل محققین در تحقیق حاضر قصد پاسخ به این سوال را دارند که آیا تفاوتی بین روش‌های تدریس دستوری و دوسویه بر عملکرد و یادگیری شوت ثابت بسکتبال با تکیه بر مدل جنتایل وجود دارد؟

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع نیمه تجربی بود که به صورت پیش آزمون و پس آزمون انجام شد. جامعه آماری شامل دختران نوجوان بود. شرکت کنندگان این تحقیق به صورت در دسترس به وسیله یک پرسشنامه مقدماتی، از میان دانش آموزان شهرستان مشهد انتخاب شدند. حجم نمونه پس از گزینش نهایی شرکت کنندگان و با استفاده از نرم افزار G POWER، ۴۳ نفر در نظر گرفته شد. بدین ترتیب ۴۳ دختر نوجوان که واجد شرایط ورود به مطالعه (سال، عدم مصرف هرگونه دارو، سابقه جراحی، آسیب نورولوژیک، بیماریهای قلبی - عروقی، مشکل حرکتی و غیر ورزشکار) بودند، انتخاب شدند. پس از اطمینان از سلامت افراد و رضایت شرکت کنندگان و والدین، قد و وزن شرکت کنندگان اندازه‌گیری و سن نیز براساس اطلاعات شناسنامه به سال درج شد. سپس در یک جلسه توجیهی شرکت کنندگان با نحوه اجرا و چگونگی روند کار آشنا شدند.

شرکت کنندگان به صورت تصادفی در سه گروه تقسیم شدند (روش تدریس دستوری $n=14$ ، روش تدریس دوسویه $n=17$ ، کنترل $n=12$). در ابتدا مهارت مورد نظر برای تمامی شرکت کنندگان توضیح داده شد و سپس از شرکت کنندگان خواسته شد تا مهارت را اجرا نمایند. مهارت تدریس شده در تمامی گروه ها شوت منطقه ای از روبرو در بسکتبال بود. پروتکل تمرین در گروه روش دستوری بدین قرار بود: در ابتدای درس، مربی به شرکت کنندگان، چندین بار مهارت را نشان می داد. در طی این سبک تدریس، مربی تمامی تصمیم ها را گرفته و محل، زمان و نمایش حرکات را در طول درس را کنترل می کرد.

در فرآیند تمرین، مربی بازخوردهای فردی به شرکت کنندگان داده و فراگیران به راهنمایی‌های مدرس پاسخ می دادند و در مجموع کلاس به روش منظم و سازمان یافته که بیانگر سبک دستوری تدریس است مدیریت می‌شد. در گروه روش دوسویه سعی شد تا حد امکان از تعریف مفهومی این روش در جریان آموزش استفاده شود. بنابراین در این روش تاکید ما بر یادگیری از طریق پرورش اعتماد به نفس، تقویت روحیه ی کاوشگری، استدلال، مهارت ذهنی دانش آموزان و کشف مطالب ومفاهیم آموزشی با فعال کردن معلم و دانش آموزان بود. به منظور این امر در ابتدا مربی تکنیک مهارت را چند بار به فراگیران نشان داده سپس از آنها می خواست تا نکات آموزشی لازم را که در شروع تدریس برای یکدیگر یادآوری نمایند و به هم کمک کنند. سپس مربی شرکت کنندگان را ترک می کند و افراد مهارت را به صورت گروه های دونفره تمرین می کردند. در این روش افراد مجبور می باشند تا خودشان مهارت را فرا گیرند و تنها قادر به ارائه پیشنهادات محدود هستند. بنابراین فراگیران

جدول ۲: اثرات درون گروهی آزمون تحلیل واریانس مرکب با اندازه‌های مکرر
Table 2: Within group effects of variance of analysis with repeated measure

Source	df	Mean square	F	Sig	Effect size
The effect of time	3.04	466.86	70.345*	0.000	0.638
interaction of Time * Group	6.08	28.136	4.23*	0.001	0.175
Error	121.65	6.63			

* نشان دهنده وجود معنی داری

جدول ۳: اثرات بین گروهی آزمون تحلیل واریانس مرکب با اندازه‌های مکرر
Table 3: Between groups interventions variance of analysis with repeated measure

Source	df	Mean square	F	Sig	Effect size
Interception	1	109046.5	*5943.68	0.0001	0.993
Group	2	373.44	*20.35	0.0001	0.504
Error	40	18.34			

* نشان دهنده وجود معنی داری

جدول ۱: مشخصات جمعیت شناختی شرکت کنندگان
Table 1: Demographic characteristics of the groups

Index	Group	M±SD
Age(Year)	Control	14.66±0.65
	Command	14.42±0.93
	reciprocal	14.35±0.93
Height(cm)	Control	158.5±5.51
	Command	159.5±7.46
	reciprocal	158.06±6.138
Weight(kg)	Control	51.33±7.16
	Command	51.85±8.20
	reciprocal	48.7±6.14

بر مدل جنتایل پرداخته شد. استفاده از مدل جنتایل در هر دو گروه به این علت لحاظ شد تا هر دو گروه طرح درس مهارتی یکسانی را که تنها در روش تدریس متفاوت بود تجربه کنند و میزان اثر روش تدریس به صورت خالص مورد بررسی قرار بگیرد و از تداخل سایر موارد اثر گذار در آموزش جلوگیری شود. نتایج تحقیق حاضر در مقایسه های درون گروهی نشان داد که بین پیش آزمون و پس آزمون تمامی مراحل در هر دو روش دستوری و دو سویه منطبق با مدل جنتایل تفاوت معنی داری وجود دارد، بدین معنا که هم روش تدریس دستوری و هم روش تدریس دوسویه می توانند بر عملکرد و یادگیری مهارت شوت بسکتبال شرکت کنندگان تاثیر معنی داری بگذارند. با این حال نتایج مقایسه های بین گروهی نشان داد که بین دو روش تدریس دستوری و دوسویه تفاوت معناداری وجود ندارد.

روش تدریس به عوامل زیادی مانند نگرش و شخصیت هنرآموز، امکانات و تسهیلات، تعداد هنرجویان و غیره بستگی دارد. آموزش بسیاری از مفاهیم دانشی یا شناختی مربوط به برنامه های تربیت بدنی و ورزش از طریق روش های متفاوتی امکانپذیر است. در روش دستوری نقش معلم بسیار پررنگ می نماید. معلمان متخصص و بسیار ماهر تمایل به استفاده از این روش دارند. از مزایای این روش می توان به موارد زیر اشاره کرد. برای نیل به اهداف در زمان کوتاه مفید است. انتظارات و اهداف برای هنرجویان روشن است. دارای کاربرد خوب در کلاسهای بزرگ. تفاوت های فردی در نظر گرفته نمی شود. پاسخ نهایی فقط مهارت مورد نظر فراگیر است. حرکات خالق و ابتکاری تحریک نمی شود. این روش برای معلم آسان است و وقت کمتری می گیرد [۱۶،۳]. در روش دوسویه که بخشی از روش فعال می باشد ذهن انسان فعال در نظر گرفته می شود. بدین معنا که هر مفهومی که با نظام مفاهیم ذهن تناسب داشته باشد جذب ذهن می شود و اگر متناسب نباشد جذب نمی گردد. در این روش معلم شرایط را مساعد می کند و فراگیر با مشارکت فعال خود یاد می گیرد [۲۴].

دانش آموزانی که با روش دوسویه آموزش دیده اند فرصت تفکر، تجزیه و

تحلیل مفاهیم علمی و مرتبط ساختن مفاهیم علوم با زندگی شخصی، اجتماعی و تجربه و دانش قبلی خود عملکرد بهتری دارند. فراگیری که با روش دو سویه آموزش دیده اند در ارتباط دادن علوم به تجربیات خودشان موفق هستند و در کلاس اظهار وجود بهتری دارند [۲۵]. در توضیح نتایج تحقیق حاضر می توان اشاره کرد که برخی از تحقیقات پیشنهاد می کنند که روش تدریس دستوری، بهبود یادگیری بیشتری را نسبت به گروه دو سویه نشان می دهد، ولی در بعضی مطالعات دیگر نیز نتایج به نفع برتری روش تدریس دوسویه می باشد. یکی از مزایای مهم روش دستوری توانایی آن در نگهداری، کنترل و مدیریت رفتار دانش آموزان نسبت به دیگر روش ها است. در این روش معلم منبع و مخزن دانش فرض می شود و فراگیران ظروف خالی محسوب می گردند که معلم وظیفه دارد مطالب را به طور یک طرفه به آنان انتقال دهد. [۱۴].

هیوت و ادوارد نیز بیان می کنند که سبک دستوری به مربی اجازه می دهد تا نتایج یادگیری و تکنیک های کلیدی را پوشش دهد، با این وجود زمان بر بوده و بازه زمانی در دسترس برای تمرین را کاهش می دهد [۱۵]. در مقابل اسنوکسل در تحقیق خود تاثیر سبک های آموزشی بر بهبود مهارت و درک موفقیت مهارت بدمیتون در پسران هفت سال مورد بررسی قرار داد. نتایج آنها نشان می دهد، در گروهی که به روش خود آموزی تعلیم دیده بودند تفاوت معنی داری در بهبود مهارت بدمیتون نسبت به روش دستوری طی جلسه اول مشاهده شد اما در جلسه دوم تفاوت معنی داری بین دو گروه مشاهده نشد [۱۶].

یکی از دلایل عدم همسویی در تاثیرگذاری اندک روش دستوری در جلسه اول ممکن است به مدت زمان آموزش مربوط باشد چنانچه در تحقیق یاد شده شرکت کنندگان تنها دو جلسه ۲۰ دقیقه ای به تمرین و

شود که احتمالاً دانش‌آموزان در هر دو روش تدریس از مزایای مربوط به این روش‌ها که به برخی از آنها در بحث اشاره شد استفاده کرده‌اند و تفاوت معنی‌داری در دو روش تدریس مشاهده نشد. بنابراین پیشنهاد می‌شود محققین در پژوهش‌های خود سایر قیود را نیز دستکاری نمایند تا زوایای پنهان اثربخشی روش‌های تدریس روشن‌تر گردد.

مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان به نسبت سهم برابر در این پژوهش مشارکت داشتند.

تشکر و قدردانی

از تمام کسانی که ما را در انجام این پژوهش یاری رساندند تشکر و قدردانی داریم.

تعارض و منافع

«هیچ گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.»

منابع و مآخذ

- [1] Hoseimni L. The effect of self-regulation and external focus of attention on distance learning in young girl's badminton service. *Research Journal Al-Zahra University in Motor Behavior*. 2013; 1: 1-10. Persian.
- [2] Hossein Pour A. Investigation of teachers' knowledge about active teaching methods (master's thesis). University of Tehran, Tehran; 1996. Persian.
- [3] Doherty J. Teaching styles in physical education and Mosston's spectrum. *Kahperd Journal*. 2010; 48(1): 4-6.
- [4] Dicke T, Elling J, Schmeck A, Leutner D. Reducing reality shock: The effects of classroom management skills training on beginning teachers. *Teaching and Teacher Education*. 2015; 48: 1-12.
- [5] Garekhani H, Solemani M, Solemani A. (2015). Identification of effective factors on utilization of teaching active methods among Ilam Physical Education Teachers. *Motor Behavior and Management Journal*. 2015; 11(22): 169-76. Persian.
- [6] Khan Mohamadi R. Evaluation of teaching Physical Education barriers from Ahwaz physical education teachers perspective (master's thesis). Shahid Chamran University of Ahvaz; 2007. Persian.
- [7] Porter JM, Landin D, Hebert EP, Baum B. The effects of three levels of contextual interference on performance outcomes and movement patterns in golf skills. *International Journal of Sports Science & Coaching*. 2007; 2(3): 243-55.
- [8] Jarus T, Goverover Y. Effects of contextual interference and age on acquisition, retention, and transfer of motor skill. *Perceptual and Motor skills*. 1999; 88(2): 437-47.
- [9] Landin D, Hebert EP. A comparison of three practice schedules along the contextual interference continuum. *Research Quarterly for Exercise & Sport*. 1997; 68(4): 357-61.

یادگیری پرداخته‌اند ولی در تحقیق حاضر دوره اکتساب در چهار جلسه انجام گرفت که زمان بیشتری را شامل می‌شد. در رابطه با تاثیر روش دوسویه نیز می‌توان اینگونه استنباط کرد که امروزه روش فعال تدریس که بتواند فعالیت‌های دانش‌آموزان را تقویت و یادگیری را به یک جریان دوسویه تبدیل کند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است [۱۷،۵]. مقصود امین‌خاندانی در تحقیق خود در سال ۲۰۱۱ با عنوان تاثیر روش تدریس معلمان بر سازگاری و تطابق پذیری دانش‌آموزان به مقایسه سبک اثر دو نوع آموزش معلم محور و یادگیرنده محور پرداخت تا تاثیر این دو روش را بر سازگاری دانش‌آموزان در سه حوزه عاطفی، اجتماعی و آموزشی بررسی کند. نتایج وی نشان می‌دهد میانگین نمرات عاطفی سازگاری، اجتماعی و آموزشی دانش‌آموزانی که معلمان آنها از روش دوسویه بهره می‌برند بیشتر از دانش‌آموزانی است که معلمان آنها از روش غیر فعال استفاده می‌کردند. در واقع بر طبق نتایج مطالعات پیشین به کارگیری روش‌های فعال تدریس، یادگیری اثربخش و اکتشافی را در پی خواهد داشت است [۱۸].

لاسوند و همکاران بیان می‌کنند که روش دوسویه به جای منفعل کردن یادگیرنده باعث توسعه مهارت‌های مشارکتی شده و فرد را به فعال شدن تشویق می‌کند [۱۹]. مطالعات انجام شده توسط هیلارد و همکاران نشان دادند یادگیرنده‌هایی که با بقیه همکلاسی‌ها و به همراه آنها آموزش می‌یابند تمایل به دانستن و حفظ موضوع اصلی را دارند [۲۰]. از طرف دیگر مک‌فدین و بیللی و ماور عنوان می‌دارند که چون در روش دستوری فرد اساساً نیازی به کنترل رفتار نشان نمی‌دهد این روش پیشرفت قابل توجهی در مهارت‌ها را نشان نمی‌دهد [۲۲،۲۰] دینکلمن عنوان می‌کند با وجود اینکه روش دوسویه به یادگیرنده اجازه می‌دهد زمان بیشتری را صرف مشارکت و یادگیری کند، اما از طرف دیگر ممکن است این روش مانع آموزش مهارت و تکنیک صحیح شود [۲۳].

نتیجه‌گیری

انتخاب یک روش تدریس مناسب به شرایط آموزشی مدرسه، نگرش فراگیر و اولویت بندی اهداف در هر برنامه بستگی دارد. به طور کلی روش‌های آموزش و تدریس در تربیت بدنی و ورزش به سمت روش‌های روش‌های ترکیبی متمایل شده است. ترکیب روش‌های متفاوت تدریس از جمله دستوری و دوسویه برای توسعه مهارت‌های حرکتی و ورزشی مناسب است. برای مثال در صورتیکه دانش‌آموز نظم ناپذیر، مبتدی و کم مهارت است می‌توان از روش دستوری استفاده کرد و در استفاده از روش‌های دوسویه شرایط آموزشی باید به گونه‌ای باشد که بتوان امکان تجارب متنوع حرکتی و فعالیت‌های ویژه و اختصاصی را فراهم کرد [۱۶]. به طور کلی نتایج کلی تحقیق حاضر بیانگر این نکته می‌باشد که در آموزش و یادگیری شوت ثابت بسکتبال بین دو روش تدریس تفاوت معنی‌داری وجود نداشته است، بدین معنا که هر دو روش دستوری و دوسویه می‌تواند اثرات مثبتی بر روند آموزش داشته باشند. اگرچه امروزه برخی محققین روش‌های فعال تدریس را مورد توجه قرار داده‌اند و تاکید بیشتری بر آن دارند ولی نتایج پژوهش حاضر نشان داد که روش تدریس دستوری نیز به همان میزان موجب پیشرفت در یادگیرنده می‌

Review. 1997; 3(2): 102-15.

[18] Khandaghi MA, Farasat M. The effect of teacher's teaching style on students' adjustment. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2011; 15: 1391-4. Persian.

[19] Lassonde CA, Galman S, Kosnik CM. Self-study research methodologies for teacher educators. US: Sense Publishers; 2009.

[20] Hillyard C, Gillespie D, Littig P. University students' attitudes about learning in small groups after frequent participation. *Active Learning in Higher Education*. 2010; 11(1): 9-20.

[21] Macfadyen T, Bailey R. Teaching physical education. London: Continuum; 2002.

[22] Mawer M. Effective teaching of physical education. New York: Routledge; 2014.

[23] Dinkelman T. Self-study in teacher education: A means and ends tool for promoting reflective teaching. *Journal of Teacher Education*. 2003; 54(1),6-18.

[24] Hadi-Tabassum S. Language, Space and Power: A Critical Look at Bilingual Education. *Language*. 2007; 11(1): 1-4.

[25] Mirzaei M, Azizian F. Assessment of interactive and Task-Based Learning (TBL) methods compared to the conventional method of undergraduate teaching. *Journal of Medical Education and Development*. 2012; 7(1): 10-17. Persian.

[10] Azizi H, Hosseini F. Effect of external and internal focus of attention instructions in field dependence and independence on performance and learning of dart throwin. *Motor Behavior*. 2015;7(22): 131-48. Persian.

[11] Magill RA. Motor learning: Concept and application. USA: McGraw Hill; 2011.

[12] Bonnie P. Physical education methods for classroom teachers. USA: Human Kinestics; 1999.

[13] Armourand KM, Yelling M. Professional edevelopmentf and Professional eLearning: Bridging the gap for experienced physical education teachers. *European Physical Education Review*. 2004; 10(1): 71-93.

[14] Portman PA. Who is having fun in physical education classes? Experiences of sixth-grade students in elementary and middle schools. *Journal of Teaching in Physical Education*. 1995; 14(4): 445-53.

[15] Hewitt M, Edwards K. Self-identified teaching styles of junior development and club professional tennis coaches in Australia. *ITF Coaching and Sport Science Review*. 2011; 55: 6-8.

[16] Snoxell E. The effect of teaching styles upon skill improvement and perceived enjoyment in Badminton in year 7 boys; 2014.

[17] McCormack A. Classroom management problems, strategies and influences in physical education. *European Physical Education*

Citation: (Vancoure): Goharrokhi S., Saberi Kakhki A.R., Sohrabi M., Jabbari Noughabi M. [The comparison of command teaching style with reciprocal teaching style on the performance and learning of basketball shoot based on Gentile's Model]. *Tech. Edu. J.* 2019; 13(3): 713-719.

 <http://dx.doi.org/10.22061/jte.2018.3489.1881>

COPYRIGHTS

©2019 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.